

BIBLIOGRAFIA

- BELLÉS, X., 1985. Contribution à la connaissance des Ptinidae neotropicales; le genre *Prosternoptinus* nov. (Coleoptera). *Ent. Blätt.*, 81 (3): 132-142.
- 1987. *Xylodes (Diegous) excavaticollis* n. sp. de

Madagascar (Col. Ptinidae). *Bull. Soc. ent. Fr.*, 92 (1-2): 29-31.

- 1988. Révision du genre *Xylodes* Waterhouse (Coleoptera, Ptinidae). *Rev. suisse Zool.*, 95 (2): 401-420.
PIC, M., 1917. Descriptions abrégées diverses. *Mél. exot.-ent.*, 24: 2-24.

Bellés, X., 1988. El género *Silisoptinus* Pic, 1917 (Coleoptera, Ptinidae). *Misc. Zool.*, 12: 371-374.

(*Rebut: 19 XII 88*)

Xavier Bellés, Centre d'Investigació i Desenvolupament (C.S.I.C.), c/J. Girona Salgado 18, 08034 Barcelona, Espanya.

PARABLENNIUS PILICORNIS (CUVIER, 1829) (PISCES, BLENNIIDAE), PRIMERA CITACIÓ PEL MAR CATALÀ (MEDITERRÀNIA NO)

LL. MERCADER-BRAVO

La presència de *Parablennius pilicornis* (Cuvier, 1829) en aigües de Palamós (Costa Brava, Espanya) constitueix la primera citació d'aquesta espècie pel mar català, fracció de la Mediterrània noroccidental delimitada pels treballs de les Danish Oceanographical Expeditions, 1908-1910 (LLORIS et al., 1984). Queda així incrementada la seva distribució geogràfica mediterrània, tal com varen fer-ho amb anterioritat i a la part més meridional BATH (1966, 1977) i ZANDER (1969) (fig. 1).

Després d'una sèrie de mostrejos que s'estan fent periòdicament des del mes de novembre de 1986 al llarg de tot el litoral de Palamós, uns 6 km de costa, només s'han localitzat exemplars de *Parablennius pilicornis* als voltants dels blocs de pedra que formen la paret del moll comercial a la seva cara nord, la que queda dins la badia, i als fons de roques més o menys abruptes que limiten per l'est la platja de Castell. Ambdós substrats estan poc recoberts per algues. La recol·lecció dels peixos es va dur a terme amb un salabret de 6 mm de malla en el transcurs de diferents immer-

sions amb escafandra autònoma i a una profunditat de 3 o 4 m.

S'han examinat tres exemplars capturats els dies 1 XI 1987, 15 XII 1987 i 29 V 1988. Les seves longituds totals foren, respectivament, 67, 82 i 104 mm. La resta de dades merístiques i biomètriques considerades queden reflectides a la taula 1.

Pel que fa a la coloració, els exemplars I i II, capturats al moll comercial, presenten dues bandes marronoses longitudinals (figs. 2, 3A) formades per l'agrupació de taques més petites que recorren la meitat dorsal del cos, des de la regió cefàlica fins a l'inici de l'aleta caudal; la situada més dorsalment envaeix, fins i tot, la base de l'aleta dorsal. A la meitat ventral, més clara, s'hi poden veure petites taques de color taronjós o rosat. Quant a l'exemplar III, procedent de la platja de Castell, té una coloració general negra o gris molt fosca però s'hi marquen també taques marrons o taronjoses a tot el cos. Als tres exemplars estudiats, l'aleta anal presenta una banda fosca situada gairebé a l'extrem

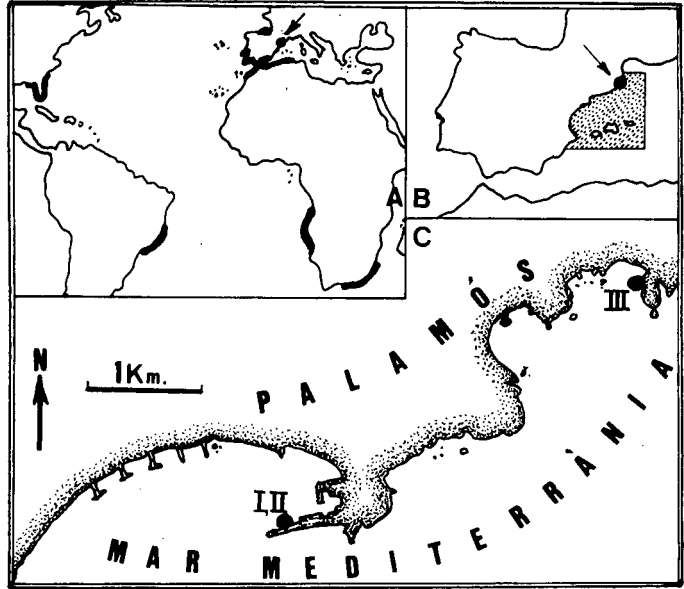

Fig. 1. A. Distribució general; B, C. Localització de les captures de *Parablennius pilicornis*.

A. World distribution; B, C. Localization of the catches of *Parablennius pilicornis*.

distal que fa destacar les puntes dels radis, blanques o d'un blau cel molt clar. El perfil de l'aleta dorsal és força regular, però permet diferenciar la part segmentada de la no segmentada; als exemplars I i II es pot veure una taca fosca ben marcada entre el primer i el tercer radi d'aquesta aleta.

El tentacle supraocular, format per cinc filaments en ramell, és de les mateixes dimensions o lleugerament més petit que el diàmetre ocular i presenta bandes transversals vermelloses alternant amb altres de marronoses (fig. 3B). L'orifici nasal anterior és tubular i orlat per un apèndix ramificat i té la mateixa

Taula 1. Dades biomètriques i merístiques dels exemplars de *Parablennius pilicornis*.
Biometric and meristic measures of the specimens of *Parablennius pilicornis*.

Dades biomètriques	I (1 XI 1987)		II (15 XII 1987)		III (29 V 1988)	
	mm	%	mm	%	mm	%
Longitud total	67	100	82	100	104	100
Longitud estàndar	58	86,57	70	85,37	90	86,54
Longitud cefàlica	15	22,39	18	21,95	23	22,12
Longitud preorbitària	2	2,99	2	2,44	3	2,88
Diàmetre ocular	3	4,48	4	4,88	5	4,81
Altura màxima	14	20,90	16	19,51	20	19,23
Long. màx. tentacle supraocular	3	4,48	4	4,88	4	3,85
Dades merístiques						
Aleta dorsal	XII-21		XII-20		XII-21	
Aleta caudal	± 13		± 13		± 13	
Aleta anal	II-22		II-23		II-22	
Aleta pectoral	14		14		14	
Aleta ventral	I-3 (2+2)		I-3 (2+2)		I-3 (2+2)	

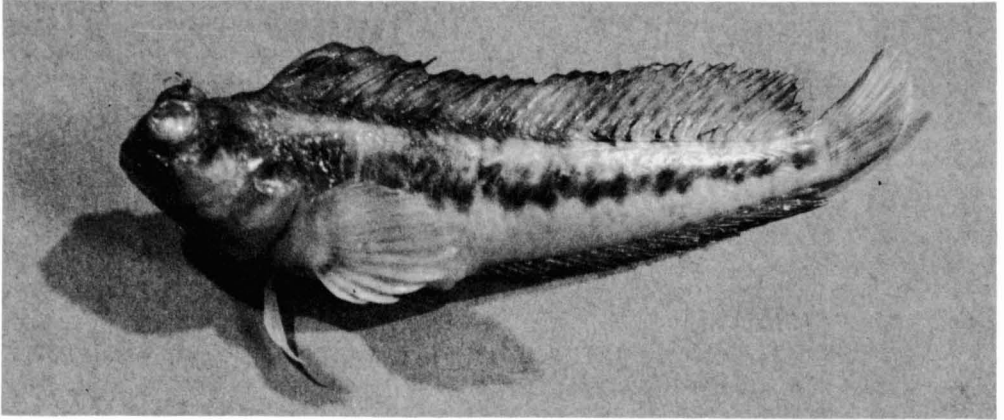

Fig. 2. Fotografia de l'exemplar capturat el novembre de 1987.
Photograph of the specimen caught in November 1987.

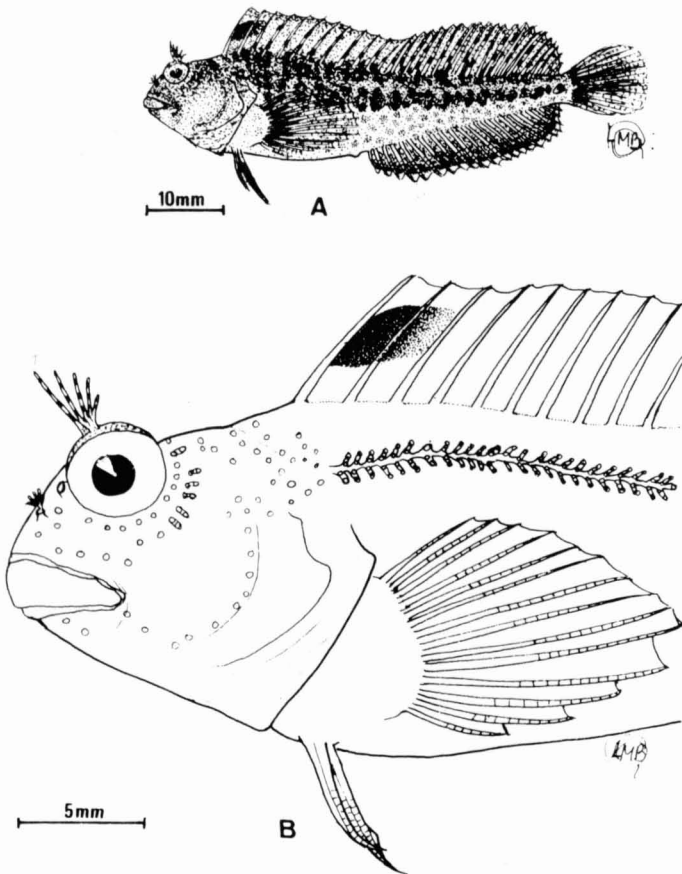

Fig. 3. Exemplar de *Parablennius pilicornis*: A. Aspecte general; B. Detall de la regió anterior.
Specimen of Parablennius pilicornis: A. General view; B. Detail of the anterior region.

coloració que el tentacle supraocular. Els porus circumorbitals estan disposats en tres file-res i la línia lateral, que acaba en la perpendicular que passa pel marge posterior de l'aleta pectoral, és formada per 24 parells de porus.

Totes aquestes característiques coincideixen plenament amb les donades per altres autors. Així, per exemple, MOTOS & IBÁÑEZ (1977), DEVESA et al. (1980) i BAUCHOT & PRAS (1982) assenyalen la presència, en alguns individus, d'una taca fosca a l'inici de la dorsal. La coloració de l'aleta anal i dels tentacles supraoculars i nasals és la mateixa que la descrita per MOTOS & IBÁÑEZ (1977) a cinc exemplars de *P. pilicornis* de la costa vasca. Finalment, la distribució dels porus cefàlics i el tipus de línia lateral als tres exemplars capturats a Palamós s'ajusta molt bé a la descripció feta d'aquesta espècie per PENRITH & PENRITH (1972), BATH (1977) i ALMEIDA (1985).

Pel que fa a la distribució geogràfica (fig. 1), *P. pilicornis* es localitza de Florida a Brasil (TORTONESE, 1975; ZANDER, 1986). BATH (1973, 1977) i MOTOS & IBÁÑEZ (1977) la citen al Golf de Biscaia, ALMEIDA et al. (1980) a les costes portugueses i PENRITH & PENRITH (1972) ho fan a Angola, Namíbia i al litoral del sud-est africà. A la Mediterrània, ZANDER (1969, 1972) i BROWNELL (1978) l'han trobada a diferents punts de les costes de Marroc i Algèria i BATH (1966, 1977) n'ha capturat exemplars a Taramay, a l'oest de Motril (Granada, Espanya) i a Torremolinos (Màlaga, Espanya). Segons ZANDER (1980), *P. pilicornis* és una espècie absent de la Mediterrània septentrional. Així doncs, aquesta és la primera citació de l'espècie pel mar català.

AGRAÏMENTS

Volem agrair la generosa col·laboració al Dr. Domènec Lloris de l'Institut de Ciències del Mar de Barcelona i al fotògraf palamosí, Sr. Lluís Grassot.

ABSTRACT

Parablennius pilicornis (Cuvier, 1829) (Pisces, Blenniidae), first record in the Catalanian Sea (NW Mediter-

anean). - The capture of three specimens of *Parablennius pilicornis* (Cuvier, 1829) in the littoral of Palamós is the first record in the Catalanian Sea. After a great research along the coast of Palamós, these specimens have only been seen near the rocky blocks of the commercial harbour and on the rocky bottoms, at a depth between three and four metres. These fishes were caught in November and December 1987 and in May 1988. Description and biometric and meristic measures are given.

Key words: Fish, *Parablennius pilicornis*, Catalonia, Mediterranean Sea.

BIBLIOGRAFIA

- ALMEIDA, A.J., 1985. Clef pour la détermination des Blenniidae et Tripterygiidae marin du Portugal continental, Açores et Madere. *Bocagiana*, 87: 1-9.
- ALMEIDA, A.J., GOMES, J.A. & RÉ., P., 1980. Trois Blenniidae nouveaux pour la faune du Portugal (Pisces, Perciformes). *Téthys*, 9 (3): 235-241.
- BATH, H., 1966. Erstmaliger Nachweis von *Blennius vandervekeni* Poll, 1959 im Mittelmeer (Pisces, Blennioidea, Blenniidae). *Senckenberg. Biol.*, 47: 411-418.
- 1973. F. Blenniidae. A: *Check-list of the fishes of the north-eastern Atlantic and of the Mediterranean*. CLOFNAM. Vol. 1: 519-527 (J.C. Hureau & T. Monod, Eds.). UNESCO. Paris.
- 1977. Revision der Blenniini (Pisces, Blenniidae). *Senckenberg. Biol.*, 57: 167-234.
- BAUCHOT, M.L. & PRAS, A., 1982. *Guía de los peces de mar de España y de Europa*. Ed. Omega. Barcelona.
- BROWNELL, Ch. L., 1978. Sur quelques collections de poissons littoraux de l'atlantique marocain. *Bull. Inst. Pêches Marit.*, 23: 111-133.
- DEVESA, S., PENA, J.C. & RODRÍGUEZ, M., 1980. Contribución al estudio de los blénidos del litoral gallego (Pisces, Blenniidae). *Braña*, 1(IV): 55-74.
- LLORIS, D., RUCABADO, J., DEL CERRO, Ll., PORTAS, F., DEMESTRE, M. & ROIG, A., 1984. Tots els peixos del Mar Català. I: Llistat de cites i referències. *Treballs Soc. Cat. Ict. Herp.*, 1:1-208.
- MOTOS, L. & IBÁÑEZ, M., 1977. Notas ictiológicas V: *Blennius pilicornis* Cuvier, 1829 ssp. nov. *euskalherriensis*, especie nueva para el litoral de la costa vasca y descripción de una subespecie. *Munibe*, 29 (3-4): 231-236.
- PENRITH, M.J. & PENRITH, M.L., 1972. The Blenniidae of Western Southern Africa. *Cimbebasia*, 2(A): 65-90.
- TORTONESE, E., 1975. *Osteichthyes (Pesci ossei). Parte seconda. Fauna d'Italia*. Vol. XI. Ed. Calderini. Bologna.
- ZANDER, C.D., 1969. Mitteilung über die Verbreitung und Ökologie von Blennioidei des Mittel-

- meers. (Pisces). *Mitt. hamburg. zool. Mus. Inst.*, 66: 59-63.
- 1972. Beiträge zur Ökologie und Biologie von Blenniidae (Pisces) des Mittelmeeres. *Helgoländer wiss. Meeresunters.*, 23: 193-231.
  - 1980. Zoogeography and speciation of Mediterranean blennioids (Pisces, Perciformes). *Journées Étud. Systém. et Biogéogr. Médit.* Cagliari, C. I.E.S.M.: 33-38.
  - 1986. F. Blenniidae. A: *Fishes of the north-eastern Atlantic and of the Mediterranean*. FNAM. Vol. 3:1096-1112. (P.J.P. Whitehead, M.L. Bauchot, J.C. Hureau, J. Nielsen & E. Tortonese, Eds.) UNESCO. París.

Mercader-Bravo, Ll., 1987. *Parablennius pilicornis* (Cuvier, 1829) (Pisces, Blenniidae), primera citació pel mar català (Mediterrània NO). *Misc. Zool.*, 12: 374-378.

(Rebut: 21 XII 87)

Lluís Mercader i Bravo, *Sardenya 34, 17230 Palamós (Girona), Espanya.*

OBSERVACIÓN DE APAREAMIENTO EN *VIPERA ASPIS* (L., 1766)

J. NADAL & J. NADAL

Existen diversas obras en las que se especifica época y modo de realizarse el apareamiento entre individuos reproductores de *Vipera aspis*. ROLLINAT (1934) indica "son sexualmente activas en verano con declive de la actividad en junio-julio. Se renueva la actividad en agosto hasta noviembre". ANDRADE (1960) la sitúa entre Abril y Mayo. Datos muy precisos en los que se establece claramente la existencia de dos períodos de apareamiento, uno primaveral y otro autumnal, son aportados por SAINT-GIRONS (1957, 1972-73) y DUGUY (1963).

El 22 VIII 1988 a las 18 h 30 min a 45 Km de Barcelona en el camino a Tagamanent a unos 760 m de altitud se encontraron un par de ejemplares apareados. Ambos eran sensiblemente iguales, de algo más de 50 cm de longitud total. La cabeza de uno de ellos reposaba sobre la del otro y el resto del cuerpo estaba dispuesto sinuosamente encima uno del otro.

Este apareamiento se daba en el centro del camino que está muy poco transitado y es ar-

cilloso. Las condiciones ambientales respondían a las de un día nublado con cierta humedad y una temperatura alrededor de 18° C. No se observó ninguna diferencia entre los dos individuos.

Estos datos coinciden con lo que afirma ROLLINAT (1934) aunque este comportamiento debe depender de las condiciones ambientales que se dan en el lugar de observación.

Según H. Saint Girons (com. pers.), se trata de uno de los registros más precoces del llamado acoplamiento autumnal ya que éste no empieza generalmente hasta finales de Septiembre en el oeste de Francia y quizá no se dé en las zonas altas de los Pirineos.

AGRADECIMIENTOS

Se agradecen los comentarios realizados por los dos asesores, uno de ellos conocido por nosotros al firmar el informe H. Saint Girons.